

Pling! ja naisroolien monipuolisuus suomalaisessa kmediassa

Elsa Metso & Eero Laurila

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2022

Media-alan tutkinto-ohjelma
Tuotanto/käsikirjoitus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma
Tuotanto/käsikirjoitus

METSO, ELSA & LAURILA, EERO: Pling! ja naisroolien monipuolisuus suomalaisessa komediassa

Opinnäytetyö 51 sivua, joista liitteitä 13 sivua
Joulukuu 2022

Opinnäytteessä käsiteltiin naisrooleja ja niiden yksipuolisuutta suomalaisessa komediassa. Tutkimuksessa tutkittiin naisten roolia televisiossa ja elokuvissa, ja kuinka ne vaikuttavat katsojan näkemykseen sukupuolten rooleista ja tasa-arvosta. Opinnäytteessä tutkitaan naiskuvan vaikutusta lapsiin, näyttelijöihin, kirjoittajiin ja rahoittajiin. Työssä tutkitaan, miksi naisen tekemä tai tähdittämä komedia saa enemmän kritiikkiä, kuin vastaava miehen tekemä. Opinnäytteessä tutkitaan naisen tekemien komediaroolien yksipuolisuutta verrattuna miehiin. Työssä käsitellään myös kirjoittajien tekemää taidetekoa, Pling!-lyhytelokuvaa. Kyseessä on naisvetoinen komedia, jossa huumori ei synny naiseudesta ja sukupuolirooleista, jonka kirjoittajat tekivät esimerkkityöksi komediaelokuvien naisroolien monipuolistamisesta.

Tutkimusmenetelminä käytettiin teemahaastatteluja, kirjallisia lähteitä ja havainnointia. Opinnäytetyötä varten haastateltiin kahta näyttelijää, joilla on kokemusta erilaisista komedian alalajeista. Tutkimus on laadullista tutkimusta, sillä se pyrkii ammattilaisten havaintojen ja tutkitun tiedon kautta tuomaan esiin naispuolisten komediatekijöiden kokemaa syrjintää ja ennakkoluuloja, sekä niiden vaikutteita työntekoon ja työympäristöön. Opinnäytetyössä kirjoittajien omat havainnot tuotannon ja käsikirjoituksen saralla tulivat myös esille.

Opinnäytetyön tuloksina oli esimerkiksi, kuinka media vaikuttaa katsojan sisäistettyyn naisvihaan ja itsetuntoon. Tyttölasten itsetunnon laskeminen television katselun myötä nousi esille. Haastattelussa ilmeni myös samaa vaikutusta aikuisuuteen asti. Työllä tahdotaan herättää huomiota naisesiintyjien kokemiin epäkohtiin suomalaisessa mediassa. Opinnäytetyön lopputuloksena ilmenee, että tasa-arvon edistämiseksi olisi tunnistettava omaa misogyniaa ja tuotava esille monipuolisempia naisrooleja, sillä viihteen antama esimerkki on vaikutusvaltainen.

Avainsanat: naiset, misogynia, tasa-arvo, komedia, suomalainen, elokuva, televisio

Abstract

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Film and Television
Production/screenwriting

METSO, ELSA & LAURILA, EERO: Pling! and the Diversity of Female
Characters in Finnish Comedy

Bachelor's thesis 51 pages, of which appendices 13 pages
December 2022

The thesis dealt with female characters and their lack of diversity in comedy. The study analyzes women's roles in TV and movies and how they affect viewers' perspective on equality and gender norms. The thesis examines the portrayal of women and how it affects children, actors, writers and investors. The study analyzes why comedy made by or portrayed by women is criticized more, than comedy made by or portrayed by men. The thesis compares women's monotony roles in comedy to men's roles. The study also reviews the short movie Pling!, made by the writers of this thesis. The movie is a women lead comedy which doesn't rely its humor on gender norms, it's made by the writers as an example on diversifying women's roles in comedy.

The research methods included thematic interviews, literary sources and observation. Two actresses of varying comedy acting backgrounds were interviewed. The study was qualitative research, as it cites professional research and observations to shed light on the discrimination and prejudices female comedy makers experience and their effect on workflow and working environment. The authors' own observations on the fields of production and scriptwriting were also included in the analysis.

According to the results, the media has a significant role on viewers' internalized misogyny and their self esteem. It became clear how the media affects girls' self esteem in a negative way. In an interview it became apparent how this effect continues on into adulthood. The thesis aims to shed light on the experiences and discrimination women face in the Finnish media

In the thesis, it becomes apparent that to improve gender equality, one's own internal misogyny should be recognized, and create more diverse female roles, because the example entertainment can give is a powerful one.

Key words: women, misogyny, equality, comedy, finnish, film, television, production, screenwriting, scriptwriting

SISÄLLYS	
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	8
3 NAISEN ARVO FIKTIOSSA ENNEN JA NYT	10
3.1. Naisroolit nyt	10
3.2. Tietoisuus epäkohdista	11
3.3. Sisäiset muutokset	12
3.4. Suomalaisen näyttelijän kokemus	14
3.5. Kasvatus perinteiseen naisrooliin	17
3.6. Mikä ei naurata?	18
4 NAISHAHMOJEN KIRJOITTAMINEN	21
4.1. Miehet kirjoittamassa naisia	21
4.1.1 Tietoinen vai piilotajuntainen valinta?	22
4.2. Rahoittajien vaikutus naiskuvaan	22
4.3. Kuinka kirjoittaa parempia naishahmoja?	25
4.4. Naiskomedia Suomessa	26
5 PLING!	27
5.1. Elokuvan taustoista	27
5.2. Henkilöhahmojen kirjoitusfilosofia	28
5.3. Elokuvan komedia ja näyttelijöiden sukupuolet	28
5.4. Elokuvan tuotantoprosessi	29
6 POHDINTA	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

ERITYISSANASTO

Male Gaze: (vapaasti käännettynä mieskatse) tarkoittaa sitä tapaa, jolla visuaalinen kulttuuri usein esittää kuvattavan maailman ja naisen (hetero)miesten näkökulmasta.

POC: Person/People of color. Vapaasti käännettynä värillinen ihminen. Neutraali tapa puhua ei-valkoisista ihmisistä.

Misogynia: On naisiin ja tyttöihin kohdistuva asenne, jota yleisesti kuvaa aliarvostus tai suoranainen viha eli naisviha. Sanaa on käytetty 1650-luvulta alkaen.

Televisiovähemmistö: Ihmisryhmät tai sukupuolet, jotka eivät ole todellinen vähemmistö, mutta edustus televisiossa on vähempää. (Esim. 38% televisiossa on naisia, vaikka 51% todellisuudessa on naisia.)

Miesselittäminen: Engl. Mansplaining. Ilmiö, jossa henkilö kommentoi tai selittää jotakin alentuvaan, yksinkertaistavaan ja yli-itsevarmaan sävyyn, olettaen tietävänsä enemmän kuin henkilö, jolle puhuu. Koska puhujan keskeyttävää, päällekyvää selittämistä tapahtuu useimmiten miesten toimesta naisia kohtaan, feministisissä yhteyksissä miesselittäminen mielletään vallankäytön muodoksi.

1 JOHDANTO

Pling! on Tampereen ammattikorkeakoulun elokuva- ja televisioalojen medianomikoulutuksen lopputyönä toteutettu lyhytelokuva. Elokuvan on käsikirjoittanut ja ohjannut Eero Laurila sekä tuottanut Elsa Metso. *Pling!* on opinnäytteenme taideteko, joka on komedialyhytelokuva, jonka päärooleissa esiintyvät naiset. Nämä päähenkilöt ovat pyritty kirjoittamaan niin, että heidän hauskuutensa tai motivaationsa eivät tule naiseudesta, kuten useassa naisvetoisessa komediassa on tapana tehdä. Heidän motivaationsa ei tule miehestä, eivätkä he riisu tai esiinny vähäpukeisesti, kuten monessa elokuvassa tai sarjassa tapahtuu tilastollisesti enemmän. Lyhyesti, tähän teokseen on kirjoitettu hahmoja, ei naishahmoja.

Tämä opinnäytetyö käsittelee paitsi kyseisen elokuvan taustoja, myös omakohtaisia havaintojamme Suomen huumori- ja komediatarjonnan sukupuolijakaumasta. Lähtökohtana tutkimukselle on naisvetoisen komedian puute ja vähäinen arvostus, aina kirjoitustilanteesta rahoittajalle, ja yleisön vastaanottoon asti.

Kiinnostus aiheeseen lähti omassa työelämässä tehdyistä havainnoista ja keskustellessa komediaohjelmien esiintyjien kanssa heidän omista kokemuksistaan naisesiintyjinä. Keskustelut vaikuttivat kiinnostavan jokaista esiintyjää heidän sukupuolestaan riippumatta, ja he huomasivat naisesiintyjien kohtelun ongelman olevan läsnä erityisesti sosiaalisen median kautta saaduissa kommenteissa. Omana havaintona toimi myös ohjelman sosiaaliseen mediaan tulleet yksityisviestit ja kommentit, joita Elsa hallinnoi harjoittelunsa ja työsuhteensa aikana. Kommenteissa ja yksityisviesteissä nousi naisten kritiikin teemaksi erityisesti sanoja “ärsyttävä” ja “epämiellyttävä”, joita ei ilmennyt

samalla tavalla miesten sisällön kritiikissä. Eero puolestaan oli käsikirjoittajana kiinnittänyt huomiota naishahmojen yksipuolisiin rooleihin suomalaisessa komediassa, kuinka vähän he saavat olla hauskoja verrattain mieshahmoihin ja kuinka heidän komediansa kumpuaa usein naiseudesta.

Halusimme lähteä tutkimaan, mikä herättää katsojassa tällaisen reaktion naisia kohtaan komediassa. Nykypäivän Suomessa kuitenkin ylistetään tasa-arvon hyvää tasoa verrattuna muihin maihin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022), miksi se ei näy samalla tavalla televisiossa? Television komediaohjelmat ovat kuitenkin Suomessa hyvin suosittuja. Parhaimmillaan ne saavat viiden ja puolen miljoonan asukkaan maassa lähes puolitoista miljoonaa katsojaa (MTV Viihde 2014).

Lähdemme tutkimaan aiheitamme komedian näkökulmasta, rajaten tutkimusalueemme ensisijaisesti Suomeen. Vaikka erityisesti tutkimme Suomessa tapahtuvaa misogyniaa, emme voi unohtaa kansainvälisen median tärkeyttä ja vaikutusta suomalaiseen sisältöön. Suomalaiset eivät katso vain suomalaisia ohjelmia, vaan esimerkiksi myös yhdysvaltalainen televisiokulttuuri on erittäin tuttua suomalaiselle katsojalle. Internetin ja striimauksen kultakaudella viihdettä kuluu enemmän kuin koskaan, ja lapsesta asti katsojat näkevät kansainvälistä sisältöä lastenohjelmien ja -elokuvien välityksellä (Elokuva uutiset.fi. 2020). Kansainvälinen media antaa esimerkkiä suomalaiselle medialle, minkä vuoksi myös kansainvälisiä sisältötutkimuksia on tutkittu ja viitattu opinnäytteessämme.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Teimme *Pling!* -lyhytelokuvamme esimerkkityöksi, joka pyrkii edesauttamaan naisroolien monipuolistamisessa sekä normalisoimaan hauskoja naishahmoja. Kerromme elokuvan tuotantoprosessista, sen tavoitteista sekä analysoimme onnistumistamme niissä.

Olemme keränneet aineistoa opinnäytetyöhömmä haastatteleamalla alan tekijöitä eri tunnettavuuden tasolla saadaksemme mahdollisimman laajaa kuvaa naisvihan luomasta kuvasta erilaisissa näyttelemisympäristöissä ja työpaikoissa.

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen, sillä opinnäytetyössämme haastateltavien näyttelijöiden ja opinnäytteen kirjoittaneen omilla kokemuksilla ja ajatuksilla on paljon painoarvoa. Eräs laadullisen tutkimuksen ominaispiirteistä onkin juuri se, että suositaan luonnollista aineistoa. Luonnollisemmalla aineistolla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa käytetään sellaista aineistoa, jonka syntyyn tutkija ei ole täysin voinut vaikuttaa (Juhila n.d.)

Tekemämme haastattelut ovat luonteeltaan teemahaastatteluja. Tällöin olemme kirjoittaneet haastattelukysymyksiä etukäteen, mutta näitä ei ole esitetty haastateltavalle sanasta sanaan kronologisessa järjestyksessä vaan katsoimme, mihin suuntaan haastateltavan vastaukset menevät ja olemme esittäneet haastateltavan vastauksen mukaan jatkokysymyksiä aiheille, jotka ovat nousseet haastattelun aikana. Teemahaastattelu menetelmänä antaa vapauden luonnolliseen vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa, ja vastaamisen vapaus antaa myös oikeuden haastateltavien puheelle. (Juhila n.d.) Olemme tehneet haastattelut ensisijaisesti kasvotusten, mutta toinen meistä on osallistunut Zoomin välityksellä ja haastattelut ovat nauhoitettu palvelun avulla.

Haastateltavat ovat olleet jommalle kummalle meistä ennestään tuttuja joko yhteisen työpaikan tai projektin myötä tutustuneita. Olemme valinneet

haastateltavamme tarkasti aiempien keskustelujen myötä ja olemme todenneet, että heidän kokemuksensa ovat arvokkaita opinnäytetyön sisällölle.

Tämän lisäksi olemme hyödyntäneet kirjallisuutta aiheesta, sekä Suomesta että kansainvälisiä lähteitä hyödyntäen. Kirjoittajina olemme kokeneet englannin hyvän kielitaidon erittäin hyödylliseksi, sillä tutkimussisältö aiheestamme suomeksi on rajallista verrattuna englanninkieliseen sisältöön.

Suomenkielistä hyödynnettyä sisältöä on ollut painettu kirjallisuus, opinnäytetyöt ja tilastotiedot elokuvien myyntimenestyksestä ja rahoituksista. Analysoimme sukupuolijakaumaa päähenkilöiden ja muiden hahmojen välillä elokuvissa, kuinka naishahmojen sisältö eroaa mieshahmojen sisällöstä, ja kuinka rahoittajat reagoivat naisnäkökulmisiin sisältöihin verrattuna miesnäkökulmaan.

3 NAISEN ARVO FIKTIOSNA ENNEN JA NYT

Ongelmat katsojan vastaanotossa naisten esittämiin rooleihin tulevat sanattomasta kasvatuksesta, jonka tekee televisio. Elokuvasna ja viihteessä nainen on koriste-esine, fantasian toteuttaja tai miehen tarinaa eteenpäin sysäävä. Mainoksissa nainen on kauneusihanne, joka tuo ulkonäköpaineita katsoville naisille ja odotuksia heitä katsoville miehille. Televisiossa luodut standardit luovat odotuksia, jonka myötä tavalliselta näyttävä, puhelias ja hauska nainen nähdään normista poikkeavana ja omien tottumuksien vastaisena. Tämä voi luoda negatiivista palautetta, kun ruudulle yritetään tuoda omaa tilaa vievää naista, tai enemmän tavallisen näköistä naista.

3.1. Naisroolit nyt

Päivi Kovalainen tutki opinnäytetutkimuksessaan, (Kovalainen. 2006.) kuinka tytöt ajattelevat itsestään televisiossa. Moni ajatteli naisen omaan perinteiseen rooliin, hiljaa olevaksi, kauniiksi patsaaksi tai muuksi vastaavaksi. Heillä on odotukset mainoksessa olevasta naisesta, vain tietynlaiset naiset pääsevät esille.

Moni ajattelee misogyniaa ja naisen huonompaa vastaanottoa viihdyttäjänä jonkinlaisena vastakkaisasetteluna miehien ja naisten välille. Tämä antaa kuvan, että miehet olisivat ainoa syy naisen huonompaan kohteluun ja heidän tunteeseen siitä, ettei heidän kannattaisi edes yrittää. Kovalainen peilaa tyttöihin ja heidän yhteiskunnalliseen kasvatukseen, kuten myös suoraan mediakasvatukseen ja tutkii, kuinka sukupuolien arvoero kehittyy siellä. Tutkimus antaa kuvan, että kyseessä ei olisi sukupuolien välinen taistelu, vaan kaiken tuoma yhteissumma ja lopputuloksena on huonompiarvoisuuden tunne, ulkonäköpaineet ja tarve olla hiljaa, kun miehet voivat olla äänekkäitä.

Rewrite her story -tutkimus (Plan International. 2019, 28) tutki yksinkertaisesti, kuinka naiset saavat suosituissa ja suuribudjetillisissa elokuvassa ja televisiossa ruutuaikaa, ja minkälaista ruutuaikaa he saavat. Miehet puhuvat elokuvissa noin kaksi kertaa enemmän kuin nainen. Tutkielmassa verrattiin johtajan asemassa (esimerkiksi toimitusjohtaja tai yrityksen omistaja) olevia eri sukupuolien hahmoja. Kolmasosa naisjohtajahahmoista esiintyy elokuvissa vähissä vaatteissa, kun taas miesjohtajista vain seitsemän prosenttia esiintyy vähäpukeisina.

Elokuvan tekemisessä sama ongelma ilmeni, kun tutkimuksen mukaan elokuvan tuotannoissa vain neljäsosassa on naistuottajia ja vain joka kymmenessä on käsikirjoittajana nainen.

Hittielokuvat antavat sanattoman viestin katsojille nuorista tytöistä aikuisiin miehiin. Plan Internationalin tutkimus päättelee, että tämä antaa selkeää viestiä siitä, kuinka miehet ovat hyväksytympiä johtoasemaan. Naiset johtajan roolissa myös puhuvat vähemmän, he riisuvat enemmän. Naishahmot myös johtajan asemassa näyttävät palvelevan enemmän elokuvassa male gazea, eli seksualisoivaa katsetta naista kohti, mikä voimaannuttaa miestä ja esineellistää naista.

3.2. Tietoisuus epäkohdista

Odotukset eivät lopu ulkonäössä, naisilta ei odoteta sisältöä, joka ei tukisi miehen tarinaa. Ottaen huomioon, että Plan Internationalin tutkimuksessa nainen sai vain noin puolen miehen puheajasta, emme ole yleisönä oppineet kuulemaan naisia. Olemme huomaamattamme tottuneet näkemään jonkinasteisen peilauksen omasta yhteiskunnastamme ja omasta itsestämme televisiossa ja valkokankaalla, ja kun se jää näkemättä, tai näkymä on villisti

erilainen omasta kuvasta, moni alkaa kääntymään itseensä ja miettimään onko omana itsenä oleminen sallittua.

Sisäisen naisvihan voisi päätellä kumpuavan näistä asioista. Kyse ei ole niin vahvasti siitä, kuinka paljon asiasta sanotaan suorana opetuksena kasvotusten ja ääneen, vaan siitä mitä opit tietämättä siitä. On hankala olla eri mieltä alentavien sanomisien ja hiljentävien äänien kanssa, kun yhteiskunnallinen konsensus on eri. Kun katsoja kokee naiskoomikon tai viihdyttäjän ärsyttäväksi, ärsytys voi tulla sieltä, kun nainen irtoaa hänelle annetusta roolistaan ja yrittää ilmaista itseään ilman suodattimia, joita yhteiskunta on antanut. Ärsyttävä nainen ärsyttää koko rakennetta koskien naisten kuvaa nykypäivänä, ei vain yksittäistä ihmistä, joka kokee inhotusta.

Tietoinen taistelu näitä epäkohtia vastaan tulisi olemaan pitkä, jos yhteiskuntana odottaisimme elokuva- ja viihdekentän muokkaavan omaa ulosantiaan ja omaa kirjoitustaan. Tai odottaisimme viihdemaailman palkkaavan enemmän naisia kirjoittamaan naisia. Tietoinen epäkohtien tunnistus on seuraava lähellä oleva askel, jolle mahdollisesti voisi tehdä jotain. Mutta kuinka saada katsoja tiedostamaan se, että televisiossa ja elokuvassa peilattu nainen ei ole, kuin samassa paikassa peilattu mies? Plan Internationalin tutkimuksessa mainitaan, kuinka usein miehet ovat keskiluokkaisia tavallisia miehiä, lähempänä todellisuutta verraten hiljaiseen, mahdottoman laihaan ja vähäpukaiseen naiseen.

3.3. Sisäiset muutokset

Tutkiessa naisen esitystä viiheessä ja sille kirjoitettuja hahmoja voi huomata, kuinka ihmisten mielessä asuu tietynlainen kuva naisesta niiden esittämisen ja kuvitusten välityksellä. Nämä seikat ovat aloitettu historiassa jo ennen, kun elokuvien tekoa aloitettiin. Monika Bartzelin artikkeli tuo mielenkiintoista näkökantaa elokuvan historian ja naisten esityksen välille. Artikkelin *Girls on film: how women were written out of film history* tuo esiin, kuinka

kaksikymmentäluvulla naiset johtivat elokuvien tekoa ja naisilla oli jopa enemmän omistusta alalla verrattuna miehiin. Myös itse medianomiopiskelijana ja sen myötä elokuvan ja television historiaa opiskelleena tämä on ollut uutta tietoa. Kun käsitellään merkittäviä elokuvantekijöitä historiassa tiettyjä nimiä nousee esille. Jopa nykypäivänäkin, jolloin yhteiskuntamme juhlistaa tasa-arvoa ja vakuuttaa erottelun kadonneen, näissä listoissa on silti suurin osa, ellei kaikki, miehiä. Esimerkiksi Filmsite listaa artikkelissaan *Greatest Film Directors of All Time*, eli suurimmat elokuvaohjaajat koskaan, ja lista on täysin ja kokonaan vain miehiä.

Nykyajan ongelma, jolloin elokuvaohjaajista vain viidesosa elokuvaohjaajista on naisia (Statista. 2020.), ei ollut aina ongelma, mutta moni ei tiedä sitä. Bartyzel päivittää artikkelissaan, kuinka suuret ja merkittävät naisohjaajat ovat vain poistettu historiasta. Hän mainitsee esimerkiksi merkittävän elokuvaohjaajan Alice Guy-Blachén, joka on urallaan tehnyt esimerkiksi yhden maailman ensimmäisistä fiktioelokuvista. Hän teki yli 1000 elokuvaa urallaan ja hän työskenteli Gaumont Film Companylla ennen kun hän perusti oman tuotantoyhtiönsä. Pitkään Guy-Blanché oli unohdettu elokuvahistoriasta, vaikka hän oli ensimmäisiä käyttämässä useita sen ajan uusia tekniikoita. Nykypäivänäkin käytetään Guy-Blanchén luomia elokuvantekotekniikoita, mutta hänen tekemänsä työ on herättänyt pientä tietoisuutta vasta viime vuosina.

Tätä historian “unohtamista” käytetään nykypäivänä joko huomaamatta tai tietoisesti, käyttäen perusteluna sitä, että elokuvan teko on ollut aina miesten ala. Syy, joka on luotu yksinkertaisesti unohtamalla tärkeitä osia alamme historiasta. Syy, miksi naishahmot joita näemme ruuduillamme vihteessä ovat täysin erilaisia realistiseen voidaan löytää täältä. USA:ssa vuoden 2020 yhden viidesosan naisohjaajien osuus on lähivuosien suurin. Vain kahta vuotta aiemmin numero oli paljon pienempi, vain 7% ohjaajista oli naisia. (Statista. 2020.) Sisäinen muutos siihen, kuinka naisia edustetaan kankaalla on tultava siitä, että naisia palkataan tekemään elokuvaa.

Totuttamalla työympäristöä siihen, että nainen on luovassa päätösvallassa voi antaa naiselle myös tilaa tehdä sitä työtä, jota yhteiskunnan tarvitsisi nähdä.

Ongelma ei rajoitu vain Hollywoodiin, vaan on selkeä myös Suomessa, jossa elokuva- ja TV-ala on nuorempi. Suomen elokuvasäätiön listaama *Katsotuimmat kotimaiset elokuvat* ei sisällä yhtäkään elokuvaa, joka on naisen ohjaama. Ja syynä ei voi olla, että miehien työtaso olisi naisten luomaa jälkeä parempaa, historian naiselokuvatekijöiden alalle tekemän jäljen huomioon ottaen. Sisäinen muutos on antaa naisille tasa-arvoista mahdollisuutta tehdä ja kouluttautua tekemään elokuvaa, samoin kuin miehille. Alkutaipaleella siihen on annettava naisille enemmän huomiota, sillä meihin iskostettu vähempiarvoisuus naisiin tulee jo niin luonnostaan, että se on opittava pois kovalla työllä ja rakenteellisilla ratkaisuilla elokuvien ja televisio-ohjelmien alaan.

3.4. Suomalaisen näyttelijän kokemus

Haastattelimme suomalaisessa mediassa tunnetuissa ohjelmissa työskennellyttä näyttelijää. Hänen kanssaan keskustelimme hänen kokemistaan ongelmista näyttelijänä suomalaisessa mediassa, ja kuinka median kasvatus on vaikuttanut hänen omaan työskentelyynsä ja itsearvoonsa alan tekijänä. Anonyymi näyttelijä on työskennellyt vuosia komedian parissa ja reflektoi eniten kokemustaan suosituksen viihdeohjelman parissa työskentelystä.

Itse olen mustan komedian ja tragikomedian ystävä ja itsellä se on ollut keino puhua ahdistavista aiheista, joista muuten olisi hankala puhua.

Siitä lähtien kun oon teatteria tehnyt huomasin, että olin aina vaan traaginen nainen ja alusta asti ajattelin, että olisin parempi hauskana.

(Anonyymi näyttelijä. 2022.)

Anonyymi näyttelijä kertoo, kuinka hänen oma mediakasvatuksensa 90-luvun komediaelokuvista vaikutti hänen omaan ajatteluunsa komedian toteuttamisessa. Hän kertoo kuinka itse huumoriohjelmien suurkuluttajana sai

kuvan naisen roolista, jotka kyseisen ajan ohjelmissa olivat enimmäkseen sängyssä odottavia seksipommeja tai nalkuttavia vaimoja.

Ja kun sitä katsoi, alkoi itse ajattelemaan, että naisethan ovat perseestä.

Medialla oli todella iso rooli siihen, miten kasvojin tähän ajattelumalliin.

(Anonyymi näyttelijä 2022)

Näiden ohjelmien antava esikuva antoi kuvan, että näyttelijänä täytyisi piilottaa omaa naiseutta, jotta voisi olla hauska, eikä komedian sivuhahmona. Naiseus oli häiritsevää tekijä huumorin tekoon, joka tulisi häivyttää. Anonyymi kertoo, kuinka hän yritti käyttäytyä korostetun miehekkäästi ollakseen osa miesten hauskaa porukkaa.

Nauru on valtaa, ja komedian tekijänä hän tiedostaa, kuinka huumori on hyväksynnän, eli naurun, hakemista. Anonyymien kertoo huomanneensa uransa aikana, että tällaista hyväksyntää on helpompi antaa miehille. Naisviha ja sisäistetty naisviha vaikuttaa näkyvän sillä, kuinka potentiaalisesti hauskoihin naisiin suhtaudutaan verrattuna potentiaalisesti hauskoihin miehiin. Hauskoille naisille annetaan kommentteja antaen kuvaa, että he olisivat yrittäneet vallata miehen tontteja. Anonyymien kertoo, kuinka hänen saamissaan kommenteissa ja viesteissä on yleisenä teemana ”kuka hän luulee olevansa.” ja kuinka hänen ulkonäköään otetaan keskusteluun mukaan perusteluksi suosiolle. Kollegoiden kanssa käytyjen keskustelujen myötä hän on huomannut, että mieskollegojen palaute ei vastaa samanlaista.

”Mitä sä kuvittelet olevasi?”, ”Luuletko olevasi hauska?”, ”Oot nätti enää hetken aikaa, jonka jälkeen kanava ei enää sinua palkkaa”

- Näyttelijän antamat esimerkit kommentteista

Lähtökohtaisesti hän on huomannut, että miehet saavat vitseilleen enemmän naurureaktioita, kuin naiset. Hän päättelee ongelman olevan vanhanaikaisessa naisen asemassa, jossa nainen on helpompi nolata. Nainen olisi sosiaalisessa hierarkiassa miehen alapuolella, ja siksi kynnyksensä saada nainen häpeämään on

pienempi. Vanhanaikaisessa mallissa nainen on omalla paikallaan miellyttämässä miehiä ja yrittäessä vitsailla hän astuu miehen varpaille. Positiivista palautetta saadessaan kommentit ovat helposti ottaneet muodokseen "Olet hauska naiseksi", eli kehua käytetään myös erottelua miehiin ja naisiin.

Anonyymi kertoo työpaikallaan käyneensä keskusteluja perinteisistä sukupuolirooleista, sketseistä, joissa renttumies tulee kotiin hassuttelemaan, ja nainen siunailee ja tukee miehen hauskuutta. Näissä tilanteissa on ehdotettu mahdollista roolien vaihtoa, että hassutteleva mies olisikin kotiin tuleva nainen. Näin hän oli tottunut näkemään roolit omassa kodissaan, mutta on ehdottaessa saanut palautteeksi tämän tarinan olevan epäuskottavaa. Vaikka anonyymilla oli itsellään kokemusta rooleista toisinpäin, televisiossa on totuttu näkemään vain perinteinen miehen ja vaimon rooli. Hän painottaa, kuinka tärkeää on rikkoa stereotypioita myös televisiossa, sillä viihde on esimerkki monelle katsojalle alintajuntaisesti.

Naisviha on ongelma, joka ei jaottele sukupuolia eri lokeroihin tai toisiaan vastaan, vaan löytyy jokaisesta ihmisryhmästä. Anonyymi painottaa, kuinka omaa naisvihaa tulee tunnistaa jatkuvasti ja tiedostaa tehdä muutoksia omissa ajatuksissa ja toiminnassa.

Aloin tekemään isoa eroa minuun ja muihin naisiin, halusin olla kuin "hyvät jätkät", eli lähinnä minusta tuli pick me girl. Oli hirveetä tajuta, kuinka silloin huumorista kiinnostuneena ja paljon nuorena komediaa katsoneena sieltä tuli tuollainen erottelu mun päähän.

3.5. Kasvatus perinteiseen naisrooliin

Lapset katsovat nykypäivänä elokuvia ja televisiota jatkuvasti ja säännöllisesti. Televisiolla ei ole vastuuta kasvattaa lapsia, mutta sillä on suurempi rooli, kun mitä taukoa tarvitseva vanhempi ajattelee, kun asettaa lapsensa ruudun eteen. Televisiossa nähdyt hahmot ja toiminnot mallintavat käytöstä sosiaalisen ympäristön tavoin.

Martin J. Packerin teoksessa *Child Development: Understanding A Cultural Perspective* (Packer 2021) käsitellään, kuinka lapsi oppii sosiaalisesta ympäristöstään erittäin nuorena iässä peilaamaan omaa käytöstään ja sopeutumaan ympäristöönsä ilman että häntä opetetaan siihen. Noin kolmen vuoden iässä lapsi pyrkii samalle tasolle muiden kanssa. He seuraavat ja odottavat muiden seuraavan.

Psychology In Actionin artikkelissa *Why Diversity in Children's Media is So Important* (Levinson 2020) tutkitaan, kuinka television edustus vaikuttaa lapsiin. Artikkelissa eritellään, kuinka median edustus vaikuttaa alle 12-vuotiaiden itsetuntoon. Tuloksissa ilmeni, kuinka valkoisten poikien itsetunto koheni tutkimuksessa katsottavien televisio-ohjelmien jälkeen, kun taas valkoisten tyttöjen ja POC poikien ja tyttöjen itsetunto laski. Edustus televisiossa ei vastaa sitä, kuinka erilaiset ihmiset jakautuvat oikeassa maailmassa. 38% ohjelmien hahmoista oli tyttöjä, vaikka 51% tutkittavassa maassa, Yhdysvalloissa, ovat oikeasti naisia. Levinson kokoaa, että mahdollinen syy itsetunnon laskulle on, että median esitys tekee lapsille mahdottomia standardeja onnistumiselle, sekä antaa negatiivista vaikutelmaa television vähemmistöistä.

Kyseiset tutkimukset ovat löytönä masentavia mutta antavat optimistista tulevaisuuden näkökulmaa. Lapsille edustus televisiossa on tärkeää, ja siksi keskittyminen erilaisten ihmisten positiiviseen edustukseen voi tehdä suurta

kehitystä oikeaan suuntaan. Naisesiintyjät normista poikkeavassa roolissa on negatiivisesta palautteesta huolimatta tärkeitä, sillä normista poikkeavat ovat ne, jotka aiheuttavat reaktioita katsojalle. Yleisön vastaanotto naisoletetun "poikkeavalle" käytökselle löytyy lapsuudesta ja totutusta näkökulmasta. Aikuisena on vaikeampaa opetella pois opituista rooleista, mutta sukupolvien kasvaessa näkökulmat voivat muuttua, mikäli sitä aloitetaan tekemään lasten televisiosta alkaen.

Jos lapsi on kasvatettu tasa-arvoa näyttävää televisiota katsomalla, heidän ei tarvitse opetella pois vahingollisia stereotypioita ja rooleja, joita vanhemmat sukupolvet ovat katsoneet. Muutokseen ei vaikuta vain tietoisuus siitä, että mitä lapsuudessa on nähnyt on väärin, sillä opittua on hankala muuttaa oppimattomaksi. On tärkeää, että tulevaisuuden sukupolvet näkevät mediassa niitä ihmisiä, mitä näemme päivittäisessä elämässämme.

3.6. Mikä ei naurata?

Komedia on erityinen laji. Se vaatii tietynlaisen luoton katsojan ja tekijän välillä. Tiede ei ole täysin varma, mikä tekee vitsistä hauskan, mutta siihen on kehitetty useampia teorioita, miksi jokin naurattaa, ja miksi jokin ei. On kuitenkin selvää, että naurulla katsoja antaa esiintyjän sisällölle hyväksynnän, että hän ymmärtää ja voi samaistua hauskuuteen.

Rakastan sitä, että nauretaan, ihan lapsesta asti kun on perseillyt koululuokassa. Se on näkyvä ja vilpitön hyväksynnän osoitus. Ja me kaikki kaivataan hyväksymistä. Itselle ollut näyttelijänä iso tarve kuulla että kelpaanhan ja olenhan riittävä, ja silloin kun joku nauraa se on selvää, että katsoja antaa hyväksynnän. Mikään ei oo vapauttavampaa kun huutonaurut. - Anonyymi näyttelijä. 2022.

Giovanni Sabato kertoo tutkivassa artikkelissaan *What's So Funny? The Science of Why We Laugh* erilaisia teorioita, mistä vitsin hauskuus ja reaktio tulevat. On paljon teorioita, miksi komedia on hauskaa ja miksi vitsi naurattaa. Yksi teorioista selittää, että "lupa" nauraa tulee siitä, kun vitsin kohde rikkoo tietynlaisia sosiaalisia tai yhteiskunnallisia sääntöjä, jotka eivät loukkaa tai ylitä kuulijan oman maailmankuvan rajaa.

Tätä teoriaa käyttäessä voi päätellä, että naisen esittämä komedia tuo tietyille kuulijoille negatiivisen reaktion, koska naiseus kyseisessä koomikon roolissa rikkoo kuulijan maailmankuvan sääntöjä. Artikkelissa kuvaillaan teoriaa hauskuudelle olevan, kun kuulija tunnistaa, että eettinen, sosiaalinen ja fyysinen sääntö on rikottu, mutta tavalla, joka ei ole mieltä pahoittava, loukkaava tai rangaistava. Tästä syystä toinen kuulija, joka pitää rikkomusta pienenä kokee vitsin hauskana, kun taas toinen ei näe hauskuutta vitsissä. Nainen tilanteessa, jossa hän on astumassa näennäisesti "miehen rooliin" voi saada närkästyneen reaktion, sillä vitsistä tai komiikasta huolimatta esitys ei onnistu, jos katsoja näkee esittäjän olemuksessa jo sääntöjä rikottavan.

Virheet ovat yleisesti ja tutkitusti hauskoja myös eri eläinlajeilla, sitä löytyy ihmisten lisäksi myös eläimissä, kuten rotissa, Sabatonin artikkelissa kirjoitetaan. Kun komediassa mies tekee virheen, virhe ei ehkä ole yhtä vakava "rikkomus" säännöille, kun vastaavan virheen tekeminen naisilla. Naisille on yleisesti korkeammat standardit ulkonäöllisesti ja sosiaalisesti. Tällöin komediassa samanlaisen virheen tekeminen voidaan nähdä isompana rikkomuksena sosiaaliin sääntöihin, ja näin aiheuttaa vähemmän naurua, kun mies samassa tilanteessa. Nainen huonossa kuvassa menettää mielyttävyytensä, jota odotetaan.

Olen ollut työpaikalla, jossa olen huomannut työympäristön jo olevan sellaisen, että naisen vitsit luovat hiljaisuutta, kun taas samantyyppinen vitsi miehen suusta naurattaa. Koin roolini siellä olevan mukana hihittäjä mielummin, kun osallistuja. Menin omaan kuoreeni ja hiljaiseksi.

-Anonyymi näyttelijä 2022.

Luovuus ja komedia ovat työtä, jossa esittäjä on herkkänä. Jos työpaikka luo ilmapiirin näyttelijälle, että oma vitsi ei ole hauskaa, ja oma esiintyminen ei viihdytä, hauskuus kärsii. Jos lähtökohdat työpaikalla eivät ole turvalliset luovan työn tekoon, on hankala tehdä vapaasti hauskaa sisältöä. Ympäristö vaikuttaa tekijään niin, että muissa tilanteissa oleva hauska koomikko voi olla hiljainen, mikäli ympäristö tekee luovuudesta epävarmaa.

4 NAISHAHMOJEN KIRJOITTAMINEN

Kaunokirjallisuuden historia on täynnä henkilöhahmoja, jotka jäävät ontoiksi. He ovat alikehitettyjä, yhden tempun pahviponeja vailla syvyyttä ja samaistuttavuutta. Rooleja joille ei ole aikaa antaa tilaa hengittää ja muovautua, jättäen heidät pelkiksi stereotyyppioita uhkuviksi välineiksi tai kliseiksi tärkeämpien hahmojen tarinoiden kuljetuksessa. Erityisesti naishahmot tупpaavat kärsimään tästä ongelmasta, kun he ovat miesten fantasioiden tuotteita (Antone, Ballhaus, Gray 2022).

4.1. Miehet kirjoittamassa naisia

Niin Suomessa, kuin kansainvälisestikin, suurin osa elokuva- ja televisiokäsikirjoittajista on miehiä ja he kirjoittavat yleisesti mieskeskeisiä tarinoita miesten maailmoista (WGBB 2018). Naisten tehtäväksi jää usein näissä töissä olla miehen koettelemusten palkinto, nalkuttava vaimo, saavuttamaton aarre tai jokin muu vastaava, yksiulotteinen stereotypia, joilla ei ole sen kummempaa toimintaa kuin virrata miehen tekojen ja valintojen mukana.

Vahva ja vakava näyte tästä on Spede Pasasen 1960-1990 -lukuilla kansansuosiota nauttineet ja edelleen kulttimaineessa olevat komediasarjat ja -elokuvat. *Uuno Turhapurojen* ja *Naisen logiikka* -sketsien naiskuva jakautuu karkeasti arvioituna kolmeen kategoriaan; Hölmöt akat, nalkuttavat eukot sekä tuoreimmat missit silmäkarkkina. Kymmeniä elokuvia, satoja jaksoja televisiota.

Mieskäsikirjoittajat ovat Suomessa naisia työllistetympiä, vaikka esimerkiksi Käsikirjoittajien Killan jäsenistä suurin osa on naispuolisia. Vuonna 2017, naisten osuus Killan jäsenistä oli 55%, samalla kun heidän osuutensa pitkien fiktioiden käsikirjoittajina oli 37% (Savolainen 2022, 57-58).

4.1.1 Tietoinen vai piilotajuntainen valinta?

Elokuva ja televisio ovat nuoria viihdemuotoja, eikä siitä ole vielä sataa vuottakaan kun naisten paikaksi yhteiskunnassa oli yleisesti määrätty miehen alainen kodinhoitajuus. Naisen heikkous mieheen verrattuna on juurtunut syvälle yhteiskunnallisiin rakenteisiin, ja maailmassa on vielä paljon ihmisiä, jotka eivät usko sukupuolten tasa-arvoon. Niin miehiä kuin naisiakin.

Piilosovinismi on aito asia, joka kytee ihmisten mielissä heidän sitä ajattelematta tai tiedostamattaan. Vanhahtavia arvoja ja näkemyksiä naisen asemasta syötetään mieliimme arjessa tyystin huomaamattamme (ScienceDirect 2010, ScienceDaily 2011). Naiseuden ihanteet ja stereotypiat ovat yhä iskostuneina syvälle länsimaisten yhteiskuntien kansalaisten piilotajuntaan, vaikka pyrkivätkin pääsemään niistä irti, kohti tasa-arvoisempaa maailmaa. Naishahmojen kirjoittaminen vaatii vahvempaa tiedostamista näistä kliseistä, sillä niihin on helppo sortua.

4.2. Rahoittajien vaikutus naiskuvaan

Tarja Savolainen on tutkinut esille tuomiamme aiheita kirjassaan *Tasa-arvokupla puhkeaa: Naiset ja elokuva Suomessa* (Aalto-yliopisto 2022). Siinä hän esimerkiksi käsittelee rahoittajien valtaa mediapoliittisissa päätöksissä, eli median sisältöihin sekä niiden tuottamiseen, välittämiseen ja käyttöön vaikuttavassa toiminnassa. Esimerkiksi Suomen elokuväsäätiön tuotantotuen osuus sitä saaneiden pitkien fiktiivisten elokuvien rahoituksesta on keskimäärin 42% (Savolainen 2022, 107-110). Suomessa ei käytännössä synny yhtään pitkää fiktioelokuvaa ilman SES:in ja Yleisradion tukia.

Rahoittajilla on matala kynnys puuttua tukemiinsa sisältöihin. Aalto-yliopiston elokuva- ja tv-käsikirjoituksen professori Raija Talvio on kirjoittanut tutkimuksen naistekijöiden kokemuksia rahoitusneuvotteluissa (Talvio 2020). Tutkimukseen haastatellut naistekijät ovat kokeneet, että heidän aiheitaan ollaan pidetty

epämielenkiintoisina ja vähäpätöisinä, jos ne liittyvät naisten elämänpiiriin tai jos päähenkilö on nainen. Naisnäkökulma tekee aiheesta mitättömän rahoittajien silmissä. Nuoria naisia vähätellään, vanhoja naisia ei uskota kenenkään haluavan katsoa. Yhteiskunnalliset ja historialliset aiheet kohtaavat vastustusta, jos ne tehdään naisen näkökulmasta. Rahoittajien kielteinen suhtautuminen johtaa käsikirjoituksen hylkäämiseen tai suuriin muutoksiin, mikä saattaa tarkoittaa jopa naisnäkökulman poistamista kokonaan.

Jos rahoittaja ei ole mieltynyt aiheesta, hän kyseenalaistaa sen merkityksen ja tarpeellisuuden. Talvion tutkimuksen haastateltavat olivat huomanneet, että naiset elokuvien päähenkilöinä ovat näitä rahoittajille epämieluisia aiheita. Esimerkiksi eräälle käsikirjoittajalle oli ehdotettu päähenkilöksi nuoren tytön sijasta tämän isää, sillä keski-ikäisen miehen seksuaalisuus oli rahoittajista kiintosiampi aihealue. Monien haastateltavien mukaan rahoittajien kanssa käydään puuduttavan paljon keskustelua sukupuolirooleista. Tavallinen mies on kiinnostava, mutta tavallinen nainen ei. Poikkeuksellinen nainen on kuitenkin epämiellyttävä. Naisen on oltava miellyttävä, miehelle tärkeintä on että hän pääosassa.

Tarja Savolainen niin ikään on tutkinut elokuvarahoituksen sukupuolittuneisuutta ja saanut samanlaista tietoa kuin Talviokin. Eräs hänen haastattelemansa naisohjaaja kertoo joutuneensa perustelemaan ja selittämään elokuvansa naispäähenkilöä rahoittajille koko tuotantoprosessin ajan, sillä rahoittajat pitivät hahmoa epämiellyttävänä. Elokuva-alan naistekijöiden kokemusten mukaan naishahmojen hyväksyty toimintarekisteri on huomattavasti mieshahmoja kapeampi. Naishahmojen tahdotaan olevan alisteisia mieshahmoille ja stereotyyppioista poikkeavat naishahmot heikentävät tuotannon rahoitusmahdollisuuksia (Savolainen 2022, 84-88.)

Rahoitusneuvotteluissa arvioidaan myös tekijöiden kykyä toteuttaa projektinsa. Talvion tutkimuksen haastateltavat olivat kohdanneet monenlaista vastustusta tässäkin suhteessa. Liian "kovan" aiheen ei katsota sopivan naistekijöille. Äitiys ja korkea koulutus ovat esteitä. Jotkut rahoittajat pyrkivät hakijan suoranaiseen

henkiseen musertamiseen. Tytöttely ja miesselittäminen on yleistä (Talvio 2020.)

Elokuvia ei ole halpaa tehdä ja kuten Talvion ja Savolaisen tutkimukset osoittavat, rahakirstun vartijoiden arvot ja asenteet tупpaavat olla kapeita ja tunkkaisia. Tämä hankaloittaa monipuolisemman naiskuvan esille tuomista.

4.3. Kuinka kirjoittaa parempia naishahmoja?

Toimittaja Kristy Strous huomioi tämän pointin artikkelissaan *Writing Effective Female Characters* (Strous 2020). Heikot naishahmot eivät ole yksinomaisesti miesongelma, vaan taitamattoman ja puutteellisen kirjoittamisen ongelma. “Kirjoittajalla tulisi olla aito side hahmoon persoonana [...] Kukaan ei ole yksiulotteinen ja ihmisten moninaisuuden tutkiminen ja vangitseminen paperille on tärkeää. [...] uppoutuessa hahmoon, heitä jokaista tulisi kohdella samantasoisella välittämällä ja tietoisuudella, hahmon sukupuolesta huolimatta.”

Käsikirjoitusta tehdessä, kirjoittajalla tulisi olla rakkautta ja arvostusta kaikille runsasta ruutu-aikaa nauttiville hahmoilleen. Jos tällainen hahmo on nainen, mikset omistautuisi hänellekin syvällisemmin, ja antaisi hänelle persoonaa ja uniikkeja piirteitä? Tämä ohje pätee sukupuolirajojen yli, niin mies-, nais- kuin muillekin kirjoittajille. Kuluttajat tahtovat tykätystä ja samaistua hahmoihin, joita seuraavat. Heidän pitää tietää näistä hahmoista naamavärkkiä enemmän, jotta yhteys syntyy.

“Emme aina ymmärrä vastakkaista sukupuolta, sen pieniä yksityiskohtia ja tunnuspiirteitä [...] Syy on siinä, että vaikka sukupuolien välillä on tunnistettavia eroavaisuuksia, ne eivät ole meitä määritteleviä tekijöitä. Ne ovat jokaiselle yksilöllisiä” (Strous 2020). Mieskirjoittajat kirjoittavat miehistä, koska se on maailma, jonka he miehinä tuntevat. Aitoja ja syvällisiä naisia kirjoittaakseen, heidän siis tulee tuntea naisia. Tavata, tutkia ja ymmärtää heitä, ja käsittää, että hekin ovat ihmisiä: Monipuolisia olentoja, joista jokainen on yksilö. Aito kiinnostus kaikkiin hahmoihinsa on omistautuneen ja ajattelevaisen kirjoittajan hyve.

4.4. Naiskomedia Suomessa

Naisvetoiset komediat eivät ole Suomessa kuitenkaan tyystin alistettu, maton alle lakaistu ilmiö. Vuoden 1937 Irma Seikkulan tähdittämä Hella Wuolijoen samannimiseen näytelmään perustuva *Juurakon Hulda* on Suomen historian viidenneksi katsotuin kotimainen elokuva. Sitä on kutsuttu peräti feministiseksi elokuvaksi, kiitos sen aikakauteensa nähden rajoja rikkovan ja edistyksellisen naiskuvan (Seura, 31.7.2016). *Hulda* jos jokin on historiallisen merkittävä tapausesimerkki naisten huumorintajusta ja sen pärjäämisestä mieskeskeisessä maailmassa.

Viime vuosikymmenellä naislähtöisen komedian tekeminen on kasvanut suurissa määrin. Erityisesti #MeToo myötä media-alan tuotantoyhtiöt ja ammattilaiset ovat aktivoituneet korjaamaan paitsi alalla ilmenevää seksismiä, myös luovien tekijöiden sukupuolijakaumaa niin komediassa kuin draamassakin.

Uuden aallon naiskomediaan kuuluu esimerkiksi Pirjo Heikkilän kirjoittama ja tähdittämä kiusallisten tilanteiden *Pirjo*-sarja, Kultainen Venla -palkittu naiskomediennien tähdittämä *Siskonpeti*-sketsisarja sekä Pamela Tolan käsikirjoittama ja ohjaama, naisvoittoisen näyttelijäkaartin tähdittämä *Teräsleidit*, joka oli paitsi vuoden 2020 katsotuin kotimainen elokuva, myös katsotuin elokuva kaiken kaikkiaan noin 250 000 katsojalla (Elokuvauutiset.fi. 2021). Niin sanottua naiskomedian voittokulkua on nähtävissä.

Meillä on siis löydettävissä paitsi merkkipaaluja historian hämärästä, myös lähiaikaisia onnistumisia ja menestyksiä, joiden pohjalta on hyvä valaa uskoa suomalaisen naisvetoisen komedian tekemiseen vastaisuudessakin.

5 PLING!

Siirrymme nyt käsittelemään opinnäytteen teososaa, eli *Pling!* -lyhytelokuvaa. Kerromme projektin tuotantokaaresta ja tavoitteista ohjaaja-käsikirjoittajan näkökulmasta.

Seuraavaksi käsikirjoittaja Laurila kertoo projektin taustoista.

5.1. Elokuvan taustoista

Aloin kehittämään medianomikoulutukseni loppuöelokuvaa keväällä 2021. Koulu tarjosi resurssit, joten ajattelin olevan hölmöä jättää moinen tilaisuus käyttämättä. Huumorintaju on elämäni suurin voimavara, joten luonnollisesti valitsin genreksi komedian.

Tahdoin ensimmäisen oman elokuvani olevan erityinen, hauska ja ennen kaikkea mieleenpainuva, minkä johdosta päädyin kirjoittamaan useita, villejä tarinasynopsiksia. Mutta kun esittelin niitä loppuöopajassa opettajille, he eivät saaneet kiinni yhdestäkään. Tarinoiden tematiikat olivat heistä epäselkeitä. Niistä puuttui punainen lanka. Olin kirjoittanut ideat edellä. Palasin alkupisteeseen, harmitellen positiivisen palautteen puutetta.

Eräässä synopsiksessa oli sivujuoni triangelinsoittajasta, joka ei hallinnut soitintaan, argumentoiden että sitä on yksinkertaisuutensa vuoksi mahdotonta soittaa väärin. Tätä opettajat ehdottivat laajennettavaksi kokonaiseksi lyhytelokuvaksi. Ajatus oli hyvä. Paitsi että kyseessä oli uniikki premissi, siinä oli myös heti havaittavissa oleva teema; Itsensä yliarvioiminen.

Elokuvan ytimeksi muotoutui siis opetus jonka olin itse tekoprosessin aikana saanut: Vaikka olet ylpeä ja itsevarma taidoistasi, negatiivista palautetta ei tule pelätä ja hylätä, se kehittää ja rakentaa.

- Eero Laurila (2022)

5.2. Henkilöhahmojen kirjoitusfilosofia

Aloittaessani kirjoittamaan Pling! -lopputyötäni, tein tietoisin valinnan olla sitomatta päähenkilöitä sukupuoliinsa. Tavoitteenani oli yksinkertaisesti luoda humoristinen pikku kertomus, jolla oli opetus annettavanaan. Protagonisti ja deutragonisti, jotka toimivat tarinan ajavina voimina ja suurimpina huumorin lähteinä, olivat tekstissä alunperin androgyynisiä. Heille ei oltu kirjoitettu sukupuolista tai niiden stereotyyppioista kumpuavia vitsejä tai havaintoja, joten hahmot saattoivat olla mitä sukupuolta tahansa, eikä se olisi vaikuttava tekijä juonenkulussa (LIITE 1).

Kuitenkin, koska olin tehnyt havaintoja komediaesiintyjien sukupuolijakaumasta, sekä naiskeskeisen huumorin sisällöstä, tein päätöksen haluavani antaa päähenkilöiden roolit naispuolisille näyttelijöille. Pling! voisi siis olla edesauttamassa komediallisten naisroolien monipuolistamisessa. Tämä toisi myös elokuvaan hakemaani mieleenpainuvuutta. Näin hahmot saivat nimikseen Paula ja Maura.

- Eero Laurila (2022)

5.3. Elokuvan komedia ja näyttelijöiden sukupuolet

Kuten mainittu, Pling!:in päähenkilöt ja näiden kuljettama tarina eivät ole riippuvaisia sukupuolestaan, eikä mikään heidän toimintansa tai ominaisuutensa määriy sukupuolensa kautta. Ajatusmaailmani oli niinkin vallankumouksellinen, kuin että annetaan naisesiintyjille tilaisuus olla hauskoja, ilman että vitsien täytyy kummuta siitä, että he ovat naisia.

Huumoria on monenlaista ja sen tekoon on käytettävissä rajattomasti eri aihepiirejä. Kuitenkin yleisin naiskomiikan muoto tuntuu laajalti olevan naiseuden havainnot sekä naisten maailmasta syntyvä huumori. Miehillä ei langeteta tätä samaa olettamusta. Harva miesvetoinen komedia pohjautuu tyystin miehuuteen ja miehenä olon analyyseihin. Tahdon elokuvallani

edesauttaa normalisoimaan hauskoja naishahmoja, jotka eivät ole sukupuolensa vankeja.

- Eero Laurila (2022)

“Hahmossa ei ollut löydettävissä niitä yleisimpiä stereotyyppioita, mutta esitin kuitenkin roolin naisena, enkä sukupuolettomana henkilönä”, kertoo Paulan näyttelijä Jutta Tilvis (Tilvis. 2022), “Roolissa minua kiinnostivat eniten sen vaatimat suuret tunnetilojen vaihtelut.” Jutta liittyi tuotantomme päivää ennen kuvausten alkua, kun alkuperäinen pääosanäyttelijämme sai koronatartunnan. Ennen Jutan löytämistä, harkitsimme hetkellisesti Paulan vaihtamista “Pauliksi”, laajentaaksemme vaihtoehtojamme korvaavan näyttelijän etsinnässä. “Vaikea arvioida, miten rooli olisi muuttunut, jos sen olisi tehnyt mies”, Jutta toteaa, “Tarinan aihe koe-esiintymisistä on kuitenkin hyvin neutraali ja universaali.” Jutta olisi kyennyt tekemään rooliin nuorena poikanakin, sillä niihin rooleihin hänet enimmäkseen teatterissa castataan. “Johtuu pienestä koostani, se saa minut näyttämään lavalla hyvin nuorelta.”

5.4. Elokuvan tuotantoprosessi

Esituotantovaiheessa kriittisimmät asiat jotka tuli tuotannolle varmistaa, olivat luotettava työryhmä sekä heittäytymiskykyiset näyttelijät, jotka olisivat valmiita suurien tunnetilojen koomiseen maailmaan. Koska elokuvan tarkoituksena on normalisoida hauskoja naisia, oli myös tärkeää, että saisimme sen taiteellisesti vastuullisiin rooleihin naispuolisia tekijöitä. Tällaisia henkilöitä olivat esimerkiksi kuvaajamme Elisa Muukkonen, valaisijamme Julia Tirkkonen, leikkaajamme Suvi Ylönen, lavastajamme Lotta Naakka ja puvustajamme Nelli Hokkanen. Entuudestaan tuttuja ihmisiä, ystäviä, joiden työpanokseen tiesi voivansa luottaa.

Varsinkin päähenkilöksemme Paulaksi tahdoimme löytää juuri oikeanlaisen, leikkimielisen näyttelijän, joka olisi kykenevä äkkinäisiin tunnetilojen muutoksiin. Vastavuoroisesti Mauran tulisi uhkia samanaikaisesti sekä altavastaajan että auktoriteettihenkilön energiaa ja vaihdella näiden roolien välillä.

Casting-vastaaviemme Janna Järvisen ja Henna Pellonpään ansiosta löysimme näyttelijättäret, jotka sopivat rooliensa vaatimukseen kuin valetut. Mauraksi roolitettiin tamperelainen tanssija Hilja Penttinen, kun taas Paulaksi saimme erittäin energisen, kuin meidän tarpeitamme varten luodun harrastajanäyttelijän Jyväskylästä.

Kuvauksien oli määrä olla tammikuun 2022 alkupuolella. Olimme yhä vahvana jylläävän koronaviruspandemian aikaa, ja vannotimme työryhmää pitämään huolta hygieniastaan kuvauksia edeltävinä viikkoina, jottei projekti kaatuisi tekijöiden puutteeseen. Läheltä kyllä liippasi, kun kaikista mahdollisista henkilöistä pääosaesittäjämme ilmoitti päivää ennen kuvauksia saaneensa koronatartunnan. Meillä oli alle 24 tuntia aikaa löytää uusi Paula.

Tilanne oli kieltämättä kuumottava, koska olimme mielestämme löytäneet täydellisen näyttelijän rooliin ja olimme hänen kanssaan hioneet hahmoa harjoituksissa. Olimme yhtäkkiä tyhjän päällä. Harkitsimme jopa roolin muuttamista mieheksi, josko sillä tavalla löytäisimme nopeammin korvaavan näyttelijän, mutta elokuvan tavoitteet naisvetoisen komedian teossa olisivat siinä tapauksessa karsineet pois. Onneksi tilanteen, ja näin koko Pling!:in, pelasti Janna Järvinen, joka vinkkasi meille aiemmassa työssään tapaamansa improvisaationäyttelijä Jutta Tilviksen. Jutta oli innoissaan ja valmis lähtemään mukaan ja hänen pirtsakasta persoonastaan pystyi heti huomaamaan, ettemme olisi hukassa hänen kanssaan. Pikasisäistimme hänet tuotantoon ja jatkoimme suunnitelmien mukaan.

Jahka tuotantoa uhkaavat sairastapaukset oli saatu ratkaistua, kuvaukset sujuivat jouhevasti. Jutta astui ponnekkaasti Paulan saappaisiin, vaikka hänellä oli alle päivä varoitusaikaa sisäistää käsikirjoitus. Hänen taustastaan improvisaatioteatterissa oli selvästi hyötyä, sillä hän oli nopea omaksumaan uusia tilanteita ja ohjeita sekä vaihtamaan spontaanisti hahmon eri mielentilojen välillä. Jutasta tuli koko projektin sydän, eikä meillä ole syytä surra alkuperäisen näyttelijän menettämistä.

Onnistuimme saamaan halutunlaista sisältöä. Kuvauksissa oli hyvä yhteishenki ja työryhmä noudatti kuva- ja valosuunnitelmia tarkasti. Jos ilmeni pulmia, ne ratkaistiin koko tiimin voimin. Jutan ja Hiljan kemiat loksahivat fantastisesti yhteen ja he todella herättivät käsikirjoituksen eloon.

Hyvien suhteiden tärkeyttä en voi liikaa painottaa työryhmän kokoamisessa, sillä niiden ansiosta saimme luotettavia tekijöitä, jotka ottivat roolinsa määrätietoisesti omikseen. Oli arvostettavaa, kuinka he tahtoivat nähdä projektin onnistuvan siinä missä minä ja Elsakin ja jättää siihen oman luovan leimansa.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa Pling! on vielä jälkityövaiheessa. Elokuvan rakenteeseen ei kuitenkaan tule enää muutoksia ja puuttuvat elementit ovat äänieditillisiä.

Elokuvan leikkausprosessi on ollut hajanainen, mutta tehokas. Työskentely ei ole ollut yhtäjaksoista, mutta aina kun sitä ollaan jatkettu, on valmista jälkeä syntynyt. Jouduimme järjestämään yhden ylimääräisen kuvauspäivän saadaksemme muutaman narratiivia vahvistavan lisäkuvan, mutta projekti ei ole missään vaiheessa ollut kriisissä, eikä tarinan sisältöä ole jouduttu muuttamaan. Kuvauksissa saamamme materiaali kykeni seisomaan omilla jaloillaan.

Erityiskiitosta on annettava leikkaajallemme Suvi Ylöselle, joka on ollut merkittävä tekijä teoksen lopullisen muodon saavuttamisessa. Arvostan Suvin leikkisän absurdia huumoria suuresti, enkä kuvitellutkaan ketään toista elokuvan editoriksi. Hän ymmärsi hakemaani liioitteluun ja vastakkainasetteluihin perustuvaa komediaa, ja antoi sen vaikuttavuudelle lisäpotkua nokkelilla, terävillä leikkauksillaan. Suvin tekemät hauskat editit erityisesti kiihkeisiin kohtauksiin Paulan huoneessa ja itsemurhametsässä tulivat täysin scriptin ulkopuolelta, mutta niistä on muodostunut niin oleellinen osa Pling!:in tyyliä, etten osaa enää kuvitella sitä ilman niitä. Alalla tavataankin sanoa, että elokuva käsikirjoitetaan viimeisen kerran leikkauspöydällä.

Elokuvan alun perin suunniteltu julkaisuajankohta oli kesä 2022, mutta editointivaihe pitkittyi loppusyksyyn johtuen Suvin ja äänisuunnittelijamme, Pasi Kumlanderin, henkilökohtaisista esteistä. Uskoni heidän merkitykseensä tavoitellun lopputuloksen saavuttamiseksi oli kuitenkin järkkymätön, enkä harkinnutkaan heidän vaihtamistaan projektin valmistumisen nopeuttamiseksi. Pling! on monen taitavan, omaäänisen tekijän yhteistyön tulos, eikä korvikkeisiin tai oikopolkuihin ollut tyytymistä.

- Eero Laurila (2022)

6 POHDINTA

Jos yhteiskuntana mentäisiin enemmän siihen, että luovuttaisiin tarpeesta lokeroida ihmisiä, voitaisiin kirjoittaa eheämpiä hahmoja sukupuolesta riippumatta. Median esittämällä kuvalla on tärkeä merkitys ja pitäisi ymmärtää, ettei voida jatkaa vanhoilla kaavoilla. Televisio näyttää, minkälainen maailma on, ja kun katsoo miesvoittoista mediaa, oma maailmankuva vääristyy.
(Anonyymi näyttelijä. 2022.)

Naiskoomikoiden epätasa-arvo on selkeä ongelma, niin media-alan töissä, yleisön vastaanotossa kuin tavoissa joilla naiset mediassa esitetään. Monet kuitenkin vähättelevät asiaa tai kieltävät sen olemassaolon. Misogyniaa ilmenee jokaisessa ihmisessä sukupuolesta riippumatta. Tietenkin äänekkäämpiäkin naisvihaajia on, mutta he vaikuttavat olevan ennemminkin pienempi prosentti epätasa-arvon luojista verrattuna niihin, jotka vahvistavat ilmiötä tietämättään. Naisviha ei ole vastakkainasettelua eri sukupuolten välillä, vaan rakenteellinen ongelma yhteiskunnassa.

Vaikka olemme Suomessa kehittyneet sukupuolten tasa-arvon suhteen, elokuvan ja tv:n maailma vaikuttaa jääneen vanhanaikaiseen ajatteluun. Epätasa-arvo komiikassa oireilee jokaisessa tuotannon vaiheessa. Aina näyttelijöiden, kirjoittajien ja ohjaajien palkkauksesta siihen, kuinka heidän hahmojaan ja sisältöjään esitetään, tai kuinka valmis tuotos lopulta nähdään ruudulla. On epäselvää sanoa, mistä kierre alkaa tai missä kohtaa siihen puuttuisi, sillä eri vaiheet ruokkivat toisiaan. Yleisön ja työympäristön reaktio erilaisiin naishahmoihin komediassa aiheuttaa negatiivista palautetta, joka vaikuttaa näyttelijän työntekoon ja kirjoittajan kirjoittamiseen, sekä tuotantoyhtiöiden rahoitusvalintoihin.

Sosiaalinen media on ollut suuri vaikuttaja siihen, että yleisöt ovat alkaneet kovaäänisemmin vaatimaan monipuolisempia sukupuolikuvauksia mediassa. Erilaisilla ihmisillä on parempi mahdollisuus saada itsensä näkyviin kuin

koskaan aiemmin. Näin yleisöt ovat alkaneet nähdä ja ymmärtää epäkohtia “normaaleiksi” oppimissaan asioissa.

On tärkeää tehdä työtä kohti sellaista tulevaisuutta, jossa naisnäyttelijöiden ja -koomikoiden ei tarvitse miettiä esittämäänsä sisältöä sukupuolensa kautta, tai vastaanottaa sellaista palautetta, joka kumpuaa tehdyn työn sijasta esiintyjän sukupuolesta. Media-alan tekijöinä meillä on vastuu tuottaa ja kirjoittaa sellaista sisältöä ja viihdettä, joka ei laske televisiovähemmistöjen itsetuntoa. On tehtävä työtä, jotta muut ihmisryhmät eivät joutuisi oppimaan omaa arvoaan valkoisia heteropoikia myöhemmin. Jokainen ansaitsee kasvaa tasa-arvoiseen itsetuntoon.

Aiheen käsittely ja tutkiminen osoittautui hankalaksi, sillä ongelma on niin suuri ja nyanssinen, että monet ajatukset ja johtopäätelmät jäävät kesken. On hankalaa päätellä, mistä misogynia kumpuaa jokaiseen meistä, ja kuinka siihen voisi puuttua. Tarkoituksenaamme oli tutkia misogynian aiheuttamaa epätasa-arvoa komediassa ja miettiä, mitä voisimme tehdä asialle tulevana media-alan tekijöinä.

Taidetekomme *Pling!* onnistui mielestämme tavoitteessaan tehdä komediaa, jossa sukupuoli ei ole huumorille tai tarinalle merkittävä tekijä. Halusimme edesauttaa normalisoimaan sitä, että naiset voivat olla hauskoja samalla tavalla kuin miehetkin, eli ilman että komedia on sukupuoleen rajattua. Koemme *Pling!*:n ansioksi myös sen, että käänsimme huomaamatta roolit niin, että mieshahmot puhuivat siinä kaikista vähiten, toisin kuin valtamedian elokuvissa ja televisio-ohjelmissa, joissa naiset puhuvat tilastollisesti jopa 50% miehiä vähemmän. Ja vaikka *Pling!* onkin mieheksi identifioituvan henkilön kirjoittama ja ohjaama, merkittävä määrä sen taiteellisesti vastuullisten roolien tekijöistä oli naisia. Komediasta voi tulla hauskaa, vaikka tekijät ja näyttelijät edustaisivat mitä tahansa sukupuolta.

LÄHTEET

Antone T., Ballhaus L., Gray D. "30 Female Stereotypes in Movies That Need to Stop". SheKnows. Julkaistu 2022. Viitattu 13.11.2022.

<https://www.sheknows.com/entertainment/slideshow/810/female-stereotypes-in-film-that-make-us-yawn/2/>

Bartyzel M. 2013. The Week. Girls on Film: How women were written out of film history. Julkaistu 2013. Viitattu 8.9.2021.

<http://theweek.com/articles/460590/girls-film-how-women-written-film-history>

Elokvauutiset.fi. Suomen katsotuimmat elokuvat vuonna 2020. Julkaistu 2021. Viitattu 2.11.2022

<https://www.elokvauutiset.fi/site/sf-2011/vuositilastot/9497-suomen-katsotuimmat-elokuvat-vuonna-2020>

Elokvauutiset.fi. Suomen katsotuimmat elokuvat vuonna 2019. Julkaistu 2020. Viitattu 27.11.2022.

<https://www.elokvauutiset.fi/site/sf-2011/vuositilastot/9156-suomen-katsotuimmat-elokuvat-vuonna-2019>

Filmsite. Greatest movie directors of all time. Viitattu

1.12.2021. <https://www.filmsite.org/directors.html>

Juhila, K., Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Viitattu 7.12.2022.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Kovalainen P., PITÄÄ OLLA VAHVA JA SENSUELLI, TUNTEVAKIN! Havaintoja mainonnan tyttö- ja naiskuvasta, 2006. Viitattu 8.9.2021.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10587/TMP.objres.618.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Levinson J., Why Diversity in Children's Media is So Important. 2020. Viitattu 2.11.2022.

<https://www.psychologyinaction.org/psychology-in-action-1/2020/3/5/why-diversity-in-childrens-media-is-so-important>

MTV Viihde. Putouksen viides kausi rikkoi aikaisemmat katsojaennätykset. Julkaistu 2014. Viitattu 2.11.2022.

<https://web.archive.org/web/20140315190834/http://www.mtv.fi/viihde/ohjelmat/putous/uutiset/artikkeli/putouksen-viides-kaus-rikkoi-aikaisemmat-katsojaennatykset/3094146>

Packer M. 2021. Child Development: Understanding A Cultural Perspective. Viitattu 2.11.2022.

Plan International. Rewrite her story. 2019. Viitattu 25.11.2021

<https://plan-international.org/uploads/2022/02/rewriteherstory-en.pdf>

Sabato G. "What's So Funny? The Science of Why We Laugh" Julkaistu 2019.

Viitattu 16.11.2022

<https://www.scientificamerican.com/article/whats-so-funny-the-science-of-why-we-laugh/>

Savolainen T. 2022. "Tasa-arvokupla puhkeaa: Naiset ja elokuva Suomessa".

Helsinki: Aalto-yliopisto.

ScienceDaily. Mothers are the most responsible in transferring of sexist attitudes, study suggests. Julkaistu 2011. Viitattu 2.11.2022.

<https://www.sciencedaily.com/releases/2011/09/110929074028.htm>

ScienceDirect. Gökçearsan A., The effect of cartoon movies on children's gender development. Julkaistu 2010. Viitattu 2.11.2022

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810008864>

Seura. Ollikainen M., "Voiko nainen olla hauska?" – Huumori oli Suomen viimeinen miesvallan linnake ja nyt sekin murenee. Julkaistu 2016. Viitattu 2.11.2022

<https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/varokaa-synkistelijat-hauskat-naiset-hookivat/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Suomi on sukupuolten tasa-arvon edelläkävijä. Viitattu 15.11.2022.

<https://stm.fi/suomi-on-sukupuolten-tasa-arvon-edellakavija>

Statista. Gender of movie directors from 2011 to 2020. Julkaistu 2020. Viitattu

1.12.2021. <https://www.statista.com/statistics/696871/movie-director-gender/>

Strouse K. Writing Effective Female Characters. creative screenwriting.

Julkaistu 2020. Viitattu: 24.11.2021

<https://www.creativescreenwriting.com/writing-effective-female-characters/>

Suomen elokuvasäätiö. Katsotuimmat kotimaiset elokuvat. Viitattu 2.11.2022.

<https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/tilastointi-ja-tutkimus/katsotuimmat-kotimaiset-elokuvat/>.

Talvio R., Pieni aihe - naistekijät elokuvan rahoitusneuvotteluissa. Aalto-yliopisto

2020. <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/46912>

Tilvis J. Näyttelijä. Haastattelu 13.11.2022. Tampere.

WGBB. Writer's guild of Great Britain. Women shut out of top screenwriting jobs for over 10 years. Julkaistu 2018. Viitattu 2.11.2022

<https://writersguild.org.uk/women-shut-out-of-top-screenwriting-jobs-for-over-10-years/>

LIITTEET

Liite 1. Pling! -lyhytelokuvan tekijätiedot

Liite 2. *Pling!* -lyhytelokuvan lopullinen käsikirjoitus.

PLING! Cast ja HODit

Paula: Jutta Tilvis

Maura: Hilja Penttinen

Potaska: Pyry Keto

Äiti: Anne Honkanen

Poika: Oskar Berg

Tyttö: Salla Suomalainen

Assistentti: Leo Lindberg

Ohjaaja ja käsikirjoittaja: Eero Laurila

Tuottaja: Elsa Metso

Apulaisohjaaja: Emil Ahlfors

Kuvaaja: Elisa Muukkonen

Linus Otsamo

Valaisija: Julia Tirkkonen

Äänisuunnittelija: Lami Kurkas

Pasi Kumlander

Musiikki: Eero Hietämäki

Leikkaaja: Suvi Ylönen

Lavastaja: Lotta Naakka

Maskeeraus ja puvustus: Nelli Hokkanen

Järjestäjä: Eemeli Reijonen

Tuuli Lounela

Sosiaalinen media: Inka Ruohonen

Pling!

By

Eero Laurila

1. EXT. KUUPPA - AAMUPÄIVÄ

Eteemme avautuu Kuupan kaupunkiin tervetulleeksi toivottava tiekyltti.

Kylttiin on teipattu A3 -koon juliste, jossa lukee:

Kapellimestari Potaska etsii lupaavia, nuoria muusikoita! - Koesoitot konservatoriolla. Amatöörit älköön vaivautuko.

2. INT. KUUPAN KONSERVATORION - AAMUPÄIVÄ

Establishing shot: Kuupan Konservatorio.

Konservatorion käytävä. Konserttisalin ovien lähettyvissä olevalle penkille on kerääntynyt kolme lukioikäistä triangelinsoittajaa; MAURA (19), TYTTÖ (18) ja POIKA (18).

Kolmikkoa puhuttelee mahtipontinen ASSISTENTTI (30).

ASSISTENTTI

Olkaa musiikkijumalille
kiitollisia, että
talent-kiertueemme raaskii pysähtyä
pienimmissäkin väestökeskittymissä
kuuntelemassa kaikkia lehmänkellon
kilkattajia!

Nuoret ovat jännityneitä.

ASSISTENTTI

Mr. Potaska ei etsi vain tuoretta
lihaa, hän etsii tuoretta *kermaa!*
Artisteja, joille soitin on
ruumiinjatke! Rakastavat sitä kuin
omaa setää! Etsimme... Erityistä!

Maura kohottaa kätensä puheenvuoroon. Yrittää vaikuttaa rennolta ja rohkealta.

MAURA

Asennehan se on se joka taikuuden
tekee!

Assistentti ei vastaa, vaan talsii pois. Maura takoo nyrkillä otsaansa.

MAURA

Urpo! Urpo! Urpo! Urpo!

Penkkiläiset hätkähtävät käytävän päässä auki lennähtäviin oviin. Sisään tanssahtelee PAULA (19), itsevarma nuori.

(CONTINUED)

Tyttö ja Poika supisevat välissään kököttävän Mauran yli:

TYTTÖ

OMG! Se on Paula Pietikäinen!
Kuupan Triangelimestari!

Maura puuskahtaa turhautuneena.

POIKA

Aina kun amatööriorkesterit tai
koulun musikaalit tarvitsee
triangelia - On Paula paikalla
kilauttamassa pärisevimmit
"plingit" mitkä pimpparaudasta
raikaa!

MAURA

Oi onnenpäivää...

Paula pysähtyy näyttävästi kolmikon eteen.

PAULA

Sup, jouuu! Mitä ihmiset?
Orkesteriin pyrkimässä?

Maura katsoo Paulaa happamasti ja heittää sarkasmivaihteen
päälle.

MAURA

Ei, kun ihan muuten vaan tässä
istumme instrumentit kourassa.

PAULA

Helmi homma hei. Tuskin haittaa jos
kiilaan teitin eteen tässä kohtaa?

Paula avaa kolmion muotoisen soitinkotelonsa ja vetää sieltä
triangelin esiin.

PAULA

Siellä on nääs, arvaatte varmaan,
mikä paikka avoinna?

Maura osoittaa penkin päätyä.

MAURA

Jonon perälle sitten vaan.

PAULA

C'mon, ei menisi kauaa.

MAURA

Aikainen lintu jne., hmm?

Paula vetää esiin kymmenen euron setelin ja heiluttelee sitä Mauran nenän edessä.

PAULA

Muuttaisiko kenties tämä mieltäsi?
Kauniita akvedukteja punaisella
paperilla?

Maura tiiraa Paulaa tiukkana. Poika ottaa Paulan setelin.

POIKA

Mene vain. Nuo kaksi on mun takana.

MAURA

EI!

PAULA

Nou hätä! Mä lupaan olla
nopee-ee-ee!

Paula kilisyttää triangeliaan nopeasti. Tyttö ja Poika nyökyttävät myötäilevästi. Mauran pää on hajoamispisteessä.

PAULA

Tulkaa koko konkkaronkka
todistamaan triangelitaiteen
riemujuhlaa! Let's go!

3. INT. KONSERTTISALIN OVET - AAMUPÄIVÄ

Paula astelee ovella seisovan Assistentin luo, ja kaivaa taskustaan muutaman kymppin setelin lisää.

PAULA

Päästäppä mun fanikuntani sisään,
eikös juu?

Paula tunkee setelit Assistentin povitaskuun.

PAULA

Ja osta itsellesi jotain kivaa.
Vaikka munniharppu tai sellaista.

Paula hymyilee viehättävästi. Assistentti kohauttaa olkiaan ja avaa ovet. Paula viitteli viitteli penkkiläisiä tulemaan.

Tyttö ja Poika nostavat vastahakoisen Mauran käsikynkästä mukaansa.

4. INT. KONSERTTISALI - AAMUPÄIVÄ

Paula svengaa sisään saliin.

PAULA
Skudaa, nuoriso!

Penkkirivistössä, salin keskikohdilla istuva PIET POTASKA (40), kohottaa katseensa metelin suuntaan.

Paula tanssii tiensä lavalle salin eteen. Tyttö ja Poika istuutuvat tohkeissaan takariviin. Äkeä Maura jää norkoilemaan ovensuuhun.

Potaska tiiraa Paulaa sanaakaan sanomatta.

PAULA
Mikä uskaliaisuus! Mikä määrätietoisuus! Tuo nainen tietää mitä tekee! Hän tietää mitä haluaa! Kukako olen, kysytte? Lyhyesti ja ytimekkäästi: Minä olen...

Paula kilauttaa triangeliaan. *PLING!*

PAULA
...Tämä!

Tyttö ja Poika antavat aplodit. Paula on voitokas. Potaska selaa papereitaan.

POTASKA
Nimi oli?

Paula häkeltyy.

PAULA
Paula... Paula Pietikäinen oli.

Potaska rustaa muistivihkoonsa ja katsoo taas Paulaa.

POTASKA
Olkaa hyvä.

Paula naurahtaa epäuskoisesti, rykäisee ja lyö triangelia. *PLING!*

Potaska sulkee silmänsä ja kuuntelee kunnes kaiku vaimenee. Tyttö ja Poika peukuttavat kärsimättömänä odottavalle Paulalle.

(CONTINUED)

POTASKA
Uudestaan.

Paula kurtistaa kulmiaan.

PAULA
Mitä?

POTASKA
Soitatko uudestaan?

PAULA
Siis... Juu. Siis, toki...

PLING!

Potaska hieroo ohimoaan.

POTASKA
Kokeilisitko laittaa ajatusta
siihen?

Tyttö ja Poika katsovat toisiaan. Maura astuu eteenpäin
uteliaana.

PAULA
Ajatusta? Mitä tarkoitat
"ajatusta"?

POTASKA
Minusta tuntuu, ettet ota tätä
tosissasi.

PAULA
Veli, mä olen totisempi kuin
torvensoittaja!

POTASKA
Soitatko vielä kerran? Rauhassa.
Keskity. Ole yhtä soittimesi
kanssa.

Paula pyörittää silmiään ja mutisee. Hän näpäyttää sitten
kipakasti triangelia. *PLING!*

Potaska on hetken hiljaa ja avaa taas muistionsa.

POTASKA
Kiitos.

Paula puree hammasta. Hän ei käsitä.

PAULA
Siinäkö kaikki?

POTASKA
Kyllä, kiitos. Seuraava.

Maura naurahtaa.

Paula vetää syvään henkeä. Potaska ei nosta katsettaan muistiostaan.

PAULA
Kai sä tiedät kuka mä olen?

POTASKA
Paula Pietikäinen, sanoit.

PAULA
SE Paula Pietikäinen. Kuupan
triangelimestari...?

Potaska kohauttaa olkiaan. Paula hermostuu.

PAULA
Mä tein sen. Mä soitin "plingin".
Pling! Soi juuri niin kuin sen
kuuluukin soida ja sä sanot mulle
että "kiitos seuraava"?!

POTASKA
Voit tulla takaisin, kun välität
vähän enemmän.

Paula ei voi uskoa korviaan.

PAULA
Mitä enempää sä voit kaivata?!?
Tästä saa irti tasan *yhden* äänen!

Paula kilisyttää triangelia ärsyttävästi.

PAULA
Joka ikinen kerta tää kelpaa!

POTASKA
Ei kelpaa enää.

Paula lamaantuu sanattomaksi. Maurakaan ei enää hymyile, vaan katsoo huolestuneena tyrmättyä Paulaa.

PAULA
E-ei kelpaa...?

5. INT. KOTI, OLOHUONE - PÄIVÄ

Hetkiä myöhemmin, Paula makaa räkäisesti nyyhkyttäen ÄITINSÄ (50) syleilyssä kotisohvalla.

ÄITI

Hyyysss hysss hys hys hys hys...
Kulta pieni, et sinä ole huono!

PAULA

Mä en oo tehny kellekään mitään
pahaa!!

ÄITI

Mitä joku "Potaska" muka tietää? Ei
hän edes tunne sinua!

PAULA

Miksen mä kelpaa?!?

ÄITI

Kaikille muille kelpaat juuri
tuollaisena. *Sinä olet paras
triangelin soittaja!*

Äiti vetää esiin vanhan, kehystetyn diplomin.

ÄITI

Ja sinulla on esikoulusi rehtorin
Rolle Rosollin valtuuttama diplomi
todistaaksesi sen!

Äiti näyttää diplomia. Siinä lukee;

*"Kunniadiplomi Paula Pietikäiselle (5v) urotöistään
pimpparaudan parissa. P.S. Mitä teet tänä iltana?"*

ÄITI

Näetkö? Ihka oikea diplomi!
Viisivuotiaasta saakka!

Paula lyyhistyy syvemmälle Äidin syliin.

PAULA

Se on loppu mulle nyt!

ÄITI

Haluatko että keksitään jotain
uutta? Jos pitäisit musiikista
hiukan taukoa?

(CONTINUED)

PAULA
En mä osaa mitään muuta!

ÄITI
Varmasti löytyy jotain, jossa
vuosien kokemus triangelistä on
super iso plussa!

Paula ei vastaa, vaan katsoo tyhjyyteen.

6. INT. PAULAN HUONE - ILTAPÄIVÄ

Paula istuu sängyllään ja tuijottaa seiniään, jotka on
päällystetty triangelia esittävilla kuvilla, julisteilla ja
taideteoksilla.

Paulan korvissa soi tauotta hitaasti voimistuva "pling"
-ääni, kun hän vilkuilee sisustuselementtejä.

Ovelta kuuluu koputus ja sisään astuu Äiti.

ÄITI
Löysin netistä täydellisen työn
sinulle! Hissipoika hotellissa! Ei
tarvitse muuta tehdä kuin painaa
nappulaa!

Äiti katsoo puhelintaan.

ÄITI
Ei kun oho. Tämä vaatiikin neljän
vuoden kokemuksen.

Paulan päässä napsahtaa. Hän syöksyy huutaen repimään
julisteitaan ja paiskomaan huonekaluja. Äiti kavahtaa.

Paula riuhtoo ikkunan auki, hyppää ulos ja juoksee kiljuen
horisonttiin. Äiti jää toljottamaan.

ÄITI
Kymmeneltä sitten kotiintuloaika!

7. EXT. METSÄ - ILTA

Kuu valaisee metsän synkeää ja lumista siimestä. Paula
hoipertelee ulisten läpi puiden ja puskien.

Yhtäkkiä hän iskee otsansa johonkin rojahtaa maahan.

Paula tokenee ja kohottaa katseensa tyrmääjäänsä - Se on
suuri, puun oksassa roikkuva rautakolmio, kuin triangelin ja
hirttosilmukan risteytys.

(CONTINUED)

Kolmio ivaa Paulaa "pling" -äänillä. Hän ei kestä enää.

PAULA
Musiikkijumalat ottakaa vastaan!

Paula työntää päänsä kolmion läpi ja lysähtää polvilleen maahan. Hän ei kuristu, sillä oksa taipuu hänen mukanaan alas. Paula huomaa, ettei mitään tapahdu, ja nousee ylös.

PAULA
Persana!

Paula käy köydenvetoa oksan kanssa, mutta oksa voittaa. Paula kaatuu lumihankeen. Paula katsoo hirttokolmiota vihaisena.

PAULA
Ei encoreja!

Paula lähtee kohti kolmiota, mutta jokin tarttuu hänen hihaansa.

MAURA
Paula!

Paula kääntyy katsomaan äänen suuntaan - Se on Maura.

MAURA
Älä tee sitä!

Paula ei kuuntele, vaan pinkaisee ripustamaan kolmion takaisin kaulalleen. Maura säntää perään ja kietoutuu Paulan ympärille.

Kaksikko kamppailee.

MAURA
Sä olet ihan kilahtanut!

PAULA
Päästä irti! Mulla ei ole enää mitään!

MAURA
Onpas! Paljonkin! Sulla on...! Sä olet...! Hmm... Sori, mä en tunne sua niin hyvin.

Paula rimpuilee kuin raivohullu koira. Mauran ote pitää.

PAULA
Mun eloni on ohi!

MAURA

Älä jaksa! Kuinka nokkava ja paskantärkeä voi ihminen olla jostain rautatangon kilkuttamisesta!?

PAULA

Mä olin mestari!

MAURA

Eikös triangelista lähde vain yksi ääni? Vain täysi tunari mokaisi siinä!

PAULA

Älä pilkkaa mua!

8. EXT. METSÄ - ILTA

Paula viskaisee kolmion kaulaltaan ja tarraa Mauraan ravistaen.

PAULA

Miksette voi vaan antaa mun olla hyvä!?!

Paula heittäytyy maahan ja riehuu, piehtaroi ja kiukuttelee kunnes rauhoittuu. Maura katsoo esitystä tyynenä.

MAURA

Oli meillä muillakin koesoitot tänään.

Maura kyykistyy myyttynä röhnöttävän Paulan viereen.

MAURA

Mä menen sinne, yritän olla itsevarma, vetäisen tällain:

Maura lyö puikolla puussa roikkuvaa metallikolmiota:
DI-KA-DI-DING!

MAURA

Di-ka-di-ding! Kaunis sointu. Perfecto. Ja arvaatko mitä Potaska sanoo mulle?

Paula nostaa päänsä pystyyn ja kuuntelee.

MAURA

Se sanoo, että "käytä vähemmän voimaa, älä lyö sitä kuin räystäsränniä".

(CONTINUED)

Paula kääntyy katsomaan Maura.

MAURA

Ja totta kai ajattelin eka "Vau,
haista paska, tää oli täydellinen!"
Mutta mä pidän sen mielessä. Ja
yritän uudelleen, hellämmin...

Maura soittaa uudestaan; *DI-KA-DI-DING!* Yö kaikuu.

MAURA

Kuulostaa heti kivenmalta! Kannatti
kokeilla.

Paula kohoaa istumaan.

MAURA

Ei se meitä ilkeyttään haasta. On
vain rohkaistuttava nöyrytymään ja
kuuntelemaan.

Maura hymyilee Paulalle.

PAULA

Mitä jos opettaja on vain
objektiivisesti väärässä?

MAURA

Älä pliis tee tästä enää
vaikeampaa.

9. INT. KONSERTTISALI - YÖ

Hetkiä myöhemmin, konserttisalin oveen koputetaan ja Paula astuu kainosti sisään. Potaska, yhä paikalla paperitöiden parissa, kääntyy katsomaan. Assistentti istuu nurkassa, näppäillen upouutta munniharppuaan.

Paula vilkaisee takanaan olevaa Maura, joka näyttää tälle peukkuja. Paula lähestyy Potaskaa nöyränä.

PAULA

Hei. Mä haluaisin... Saisinko
yrittää uudestaan? *Ajatuksella?*

Potaska ojentaa kätensä kohti lavaa.

POTASKA

Kuuntelen.

Paula nousee lavalle triangelinsa kanssa. Hän pyörittelee sitä käsissään, skannaillen soitinta pitkään ja hartaasti. Potaska odottaa.

(CONTINUED)

Paula hengittää syvään ja sulkee silmänsä. Aiempi pöyhkeä showmaisuus on poissa. Paula kohottaa lyömäpuikon ylös...

Ja heilauttaa sitä hellästi, lyöden häneltä ennenkuulumattoman kauniin ja kirkkaan *plingin*. Sali jylisee kuin silta.

Sali hiljenee. Paula avaa silmänsä ja katsoo Potaskaa. Tämä nyökkää hyväksyvästi.

Paulan kasvoille nousee hymy ja hän hyppää onnesta kohti taivasta.

Assistentti päräyttää munniharppua. *Bo-jo-jo-joing!*

Lopputekstit.

10. INT. KONSERTTISALI - YÖ

Potaska osoittaa takanaan seisovaa Maura.

POTASKA

Se oli hyvä veto, mutta
triangelistin paikka meni jo
Mauralle.

MAURA

Juu, en maininnutkaan siitä.

Paula on ilmeeton.

PAULA

Mä pystyn hirttäytyy siihen
kolmioon jos yritän tarpeeksi.

Paula astelee pois salista.

MAURA

Hei, Paula, älä viitsi! Etkö sä
oppinut mitään? C'mon! Paula?
Paula!